

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด และทฤษฎี

ในการศึกษาเปรียบเทียบ โปรแกรมทางบัญชี : กรณีศึกษา โปรแกรม QuickBooks และ โปรแกรม Peachtree Accounting. ผู้ศึกษาได้ค้นคว้า เอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เปรียบเทียบ โปรแกรมทางบัญชี เพื่อให้ได้แนวความคิดมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์และสนับสนุน การศึกษา ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางการบัญชี
2. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมสารสนเทศทางการบัญชี
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี
4. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของรายงานทางบัญชีที่ดี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางการบัญชี (Accounting Information Systems)

ระบบสารสนเทศ¹ (Information Systems) หมายถึง ชุดของคน ข้อมูล และวิธีการซึ่งทำงาน ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ในการจัดการสารสนเทศ ซึ่งได้แก่ การรวบรวม ข้อมูล การประมวลผลข้อมูล และการนำเอาสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการตัดสินใจ เป็นต้น

ระบบสารสนเทศทางการบัญชี² (Accounting Information Systems) เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นมา ในกิจการ โดยมีการใช้ทรัพยากรบุคคล คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์รอบข้าง เพื่อทำหน้าที่หลักใน การบันทึกข้อมูล ประมวลผล และจัดทำสารสนเทศทางการบัญชี ให้แก่ผู้ใช้ทั้งภายในและภายนอก กิจการ

¹ บุญศิริ สุวรรณเพ็ชร, คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ปฏิบัติการ. (กรุงเทพฯ : ส.เอสแอนด์เคมูคส์, 2539) หน้า 138-140.

² วัชรินทร์ เศรษฐศักดิ์โก, ระบบสารสนเทศทางการบัญชี. (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ เจ พรินต์ติ้ง, 2543) หน้า 1-2.

หลักการขั้นพื้นฐานในการจัดทำสารสนเทศทางการบัญชี

การจัดทำสารสนเทศทางการบัญชีประกอบด้วยหลักการขั้นพื้นฐานอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การรวบรวมเอกสารขั้นต้นที่ใช้เป็นหลักฐานประกอบการบันทึกรายการค้า เช่น การบันทึกการขายซื้อสินค้า เอกสารขั้นต้น คือ ใบขอซื้อ ใบสั่งซื้อ ใบรับสินค้า และใบแจ้งหนี้จากผู้ขาย เป็นต้น

ขั้นที่ 2 บันทึกการขายค้าลงในสมุดรายวัน เป็นขั้นตอนของการนำเอาข้อมูลที่บันทึกในเอกสารขั้นต้นไปวิเคราะห์และจัดประเภทข้อมูลว่าอยู่ในกลุ่มของ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ หรือค่าใช้จ่าย โดยการใส่ผังบัญชี แล้วบันทึกการขายค้าลงในสมุดรายวันทั่วไป หรือสมุดรายวันเฉพาะ

ขั้นที่ 3 การผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภท เป็นขั้นตอนในการนำข้อมูลที่บันทึกการขายการค้าในสมุดรายวันทั่วไปและสมุดรายวันเฉพาะมาผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง บัญชีแยกประเภทโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ บัญชีแยกประเภททั่วไป และบัญชีแยกประเภทย่อย

ขั้นที่ 4 การจัดทำงบทดลอง เป็นการนำยอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภทต่าง ๆ มาจัดเรียงลำดับตามรหัสผังบัญชี

ขั้นที่ 5 การจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานเพื่อการบริหาร เป็นการนำเอาตัวเลขในงบทดลองมาจัดทำงบกำไรขาดทุน งบดุล งบกระแสเงินสดและรายงานเพื่อการบริหารสำหรับฝ่ายต่าง ๆ

องค์ประกอบของระบบสารสนเทศ

ระบบสารสนเทศ³ ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) บุคลากร (Peopleware) ข้อมูลและสารสนเทศ (Data and Information) ระเบียบปฏิบัติ และกระบวนการ (Procedure) และ ระบบสื่อสารข้อมูล (Data Communication)

- 1.) ฮาร์ดแวร์ หรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์⁴ (Hardware) หมายถึง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับนำเข้าข้อมูลเข้า เก็บข้อมูล ควบคุม ประมวลผล และแสดงผลข้อมูล สามารถแบ่งส่วนประกอบพื้นฐานของฮาร์ดแวร์ออกได้เป็น 5 ส่วน ได้แก่

³ วิเศษศักดิ์ โคตรอาษา, เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้. (กรุงเทพฯ : เชิร์คเวฟ เอ็ดดูเคชั่น, 2542) หน้า 23-39.

- 1.1) **หน่วยรับข้อมูล (Input Unit)** ทำหน้าที่ในการรับและแปลงข้อมูลจากภายนอก เข้าสู่เครื่อง เพื่อรอการประมวลผล ประกอบด้วย แผงแป้นอักขระ (Keyboard) เมาส์ (Mouse) จอสัมผัส (Touch Screen) เครื่องกราดตรวจด้วยแสง เช่น เครื่องอ่านรหัสแท่ง (Bar Code Reader) เอ็มไอ ซี อาร์ (Magnetic Ink Character Recognition) สแกนเนอร์ (Scanners) ปากกาแสง เครื่องรับเสียง (Speech Recognition) เครื่องส่งข้อมูลเข้าแบบมือจับ (Hand-held Data Entry Devices)
- 1.2) **หน่วยความจำ (Memory Unit)** ทำหน้าที่เก็บ โปรแกรมหรือข้อมูลที่รับมาจากหน่วยรับข้อมูล เพื่อเตรียมส่งให้หน่วยประมวลผลกลางทำการประมวลผลและรับผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลเพื่อเตรียมส่งออกให้หน่วยแสดงผลข้อมูล ประกอบด้วย
- หน่วยความจำหลักที่อ่านได้อย่างเดียว (Read Only Memory) เป็นหน่วยความจำที่เก็บชุดคำสั่งที่ใช้เริ่มต้นในการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ หน่วยความจำนี้สามารถเก็บข้อมูลได้ตลอดโดยไม่ต้องใช้ไฟฟ้าไปหล่อเลี้ยง เช่น PROM (Programmable Read-Only Memory) หรือ EPROM (Erasable PROM) เป็นต้น
 - หน่วยความจำหลักแบบแก้ไขไม่ได้ (Random Access Memory) เป็นหน่วยความจำความเร็วสูง ถ้าไม่มีหน่วยความจำความเร็วสูงนี้ คอมพิวเตอร์จะไม่สามารถทำงานได้ เช่น DRAM (Dynamic RAM) SDRAM (Static RAM) หน่วยความจำแคช (Cache Memory) และ หน่วยความจำเสมือน (Virtual Memory)
- 1.3) **หน่วยประมวลผลกลาง (Central Processing Unit: CPU)** ทำหน้าที่ในการทำงานตามชุดคำสั่งที่ส่งเข้าไปให้ทำงานตามที่ผู้ใช้ต้องการ ประกอบด้วย
- หน่วยคำนวณเลขคณิตและตรรกวิทยา (Arithmetic and Logical Unit: ALU) ทำหน้าที่ในการคำนวณทางคณิตศาสตร์หรือตรรกวิทยา เช่น การบวก ลบ คูณ หาร เปรียบเทียบตัวเลขที่เกิดจากการคำนวณ
 - หน่วยควบคุม (Control Unit) ทำหน้าที่นำคำสั่งที่เก็บอยู่ในหน่วยความจำหลักมาสั่งการและประสานการทำงานของส่วนประกอบอื่นในฮาร์ดแวร์

⁴ ลานนา ดวงสิงห์, เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ. (กรุงเทพฯ : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโคไรซ์ น้า,2543) หน้า 67-83.

เช่น สั่งให้อุปกรณ์รับเข้า เตรียมพร้อมสำหรับการนำเข้าข้อมูล สั่งให้หน่วยเก็บหลักจัดสถานที่สำหรับเก็บข้อมูล สั่งให้อุปกรณ์ส่งออกแสดงผลลัพธ์หรือสารสนเทศที่ผู้ใช้งานต้องการออกตามสื่อที่กำหนด เป็นต้น

1.4) หน่วยเก็บข้อมูลสำรอง (Secondary Storage) เป็นหน่วยที่ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลของคอมพิวเตอร์ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ประกอบด้วย

- จานแม่เหล็ก (Magnetic disk)
- ซีดีรอม (CD-ROM)
- เทปแม่เหล็ก (Magnetic tape)

1.5) หน่วยแสดงผลข้อมูล (Output Unit) ทำหน้าที่ในการแสดงผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผล ประกอบด้วย

- เครื่องพิมพ์ (Printer)
- จอภาพ (Monitor)
- หน่วยตอบสนองด้วยเสียง (Audio Output)
- พล็อตเตอร์ (Plotter)

2.) ซอฟต์แวร์ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Software) เป็นกลุ่มคำสั่งที่เขียนด้วยภาษาและวิธีการคอมพิวเตอร์ ที่สั่งให้ฮาร์ดแวร์ในระบบคอมพิวเตอร์ทำงานร่วมกันและช่วยจัดการข้อมูลทีนำไปสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้ระบบสามารถรับคำสั่งตามที่ผู้ใช้งานต้องการได้ ซอฟต์แวร์ แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ ซอฟต์แวร์สำหรับระบบ (System Software) และ ซอฟต์แวร์ประยุกต์ (Application Software)

2.1) ซอฟต์แวร์ระบบ (System Software) คือ ชุดของคำสั่งหรือโปรแกรมทุกโปรแกรมที่ทำหน้าที่ติดต่อกับส่วนประกอบต่าง ๆ ของฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์เพื่อคอยควบคุมการทำงานของฮาร์ดแวร์ทุกอย่าง และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ ซอฟต์แวร์ระบบมี 2 ประเภท คือ

2.1.1) ระบบปฏิบัติการ (Operating System: OS) คือ ชุดโปรแกรมที่อยู่ระหว่างฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ประยุกต์ มีหน้าที่ควบคุมระบบการปฏิบัติงานของฮาร์ดแวร์ และสนับสนุนคำสั่ง สำหรับควบคุมการทำงานของ

⁵ วาสนา สุขกระสานติ, โลกของคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ. (โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540)
หน้า 1-9 – 1-13.

ฮาร์ดแวร์ให้กับซอฟต์แวร์ประยุกต์ ตัวอย่างของโปรแกรมในปัจจุบัน ได้แก่ MS DOS, UNIX, Window 95 98 ME, Mac System 7, Linux และ Window CE เป็นต้น

2.1.2) โปรแกรมแปลภาษาคอมไพเลอร์ (Translation Program) เป็นโปรแกรมที่ใช้เขียนภาษาระดับสูง เช่น ภาษา Basic, Fortran, Pascal, Cobol และ C เป็นต้น ให้เป็นภาษาเครื่อง ซึ่งจัดว่าเป็นภาษาระดับต่ำ เป็นภาษาเดียวเท่านั้นที่คอมไพเลอร์รู้จัก ตัวอย่างของตัวแปลภาษา เช่น แอสเซมเบลอร์ (Assembler), คอมไพเลอร์ (Compiler) และอินเตอร์พรีเตอร์ (Interpreter)

2.2) ซอฟต์แวร์ประยุกต์ (Application Software) คือ โปรแกรมที่ทำให้คอมพิวเตอร์ทำงานต่าง ๆ ตามที่ผู้ใช้ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นด้านเอกสาร บัญชี การจัดเก็บข้อมูล ข่าวสาร ซอฟต์แวร์ประยุกต์ทำให้เกิดการใช้งานอย่างกว้างขวาง จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

2.2.1) ซอฟต์แวร์สำหรับงานเฉพาะด้าน (Specific Program) คือ โปรแกรมประยุกต์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้งานเฉพาะในหน่วยงานโดยโปรแกรมเมอร์หรืออาจจะจ้างบริษัทที่รับจ้างเขียนซอฟต์แวร์ (Software House) พัฒนาให้ก็ได้ เช่น โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ได้แก่ โปรแกรม Express โปรแกรม Accountmate โปรแกรม Accountis โปรแกรม Genius โปรแกรมการทำบัญชีเงินเดือน (Payroll Program) โปรแกรมระบบเช่าซื้อ (Hire Purchase) โปรแกรมการทำสินค้าคงคลัง (Stock Program) โปรแกรม QuickBooks หรือ โปรแกรม Peachtree Accounting. เป็นต้น

2.2.2) ซอฟต์แวร์สำหรับงานทั่วไป⁶ เป็นซอฟต์แวร์ประยุกต์ที่ออกแบบมาสำหรับงานทั่ว ๆ ไปผู้ใช้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานต่าง ๆ ได้เอง ได้แก่

- ซอฟต์แวร์ประมวลผลคำ (Word Processing Software)
- ซอฟต์แวร์ฐานข้อมูล (Data base Management Software)
- ซอฟต์แวร์ตารางวิเคราะห์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Spreadsheet)
- ซอฟต์แวร์การพิมพ์แบบตั้งโต๊ะ (Desktop Publishing)
- ซอฟต์แวร์นำเสนอ (Presentation Software)

⁶ วิชาสถิติ โศตราษา, เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้, หน้า 34-35.

- ซอฟต์แวร์กราฟิก (Graphic Software)
- ซอฟต์แวร์สื่อสาร โทรคมนาคม (Telecommunication Software)
- ซอฟต์แวร์ค้นหาข้อมูล (Resource Discovery Software)

3.) บุคลากร⁷ (Peopleware) คือ บุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศโดยอาจจะเป็นผู้สร้างหรือออกแบบระบบ ผู้ปฏิบัติงานในระบบ ผู้ดูแลรักษาซ่อมบำรุงระบบ สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.1) ฝ่ายวิเคราะห์และออกแบบระบบงาน (System Analysis and Design) มีหน้าที่วางระบบงานคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับหน่วยงาน โดยพิจารณาจากความต้องการของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ (User) แล้วออกแบบระบบงาน ตลอดจนเสนอแนะระบบฮาร์ดแวร์ที่หน่วยงานพึงมี บุคลากรในฝ่ายนี้ ประกอบด้วยหัวหน้าโครงการ นักวิเคราะห์ระบบงานระดับต่าง ๆ

3.2) ฝ่ายเกี่ยวกับโปรแกรม (Programming) มีหน้าที่นำระบบงานที่ฝ่ายวิเคราะห์งานจัดทำ มาเขียนเป็นโปรแกรมเพื่อสั่งงานเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมที่เขียนอาจเป็นโปรแกรมระบบ (System Programs) หรือโปรแกรมประยุกต์ใช้งาน (Application Programs) ก็ได้ บุคลากรฝ่ายนี้ ประกอบด้วย โปรแกรมเมอร์ หรือหรือผู้เขียนโปรแกรมระดับต่าง ๆ

3.3) ฝ่ายปฏิบัติการเครื่องและบริการ (Operations and Service) มีหน้าที่นำโปรแกรมเข้าปฏิบัติในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้ผลงานตามที่ต้องการ และให้บริการทางด้านการใช้คอมพิวเตอร์ จัดตารางเวลาการรับส่งโปรแกรม ตลอดจนควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเครื่อง (Computer Operator)

4.) ข้อมูลและสารสนเทศ⁸ (Data and Information) ข้อมูลที่อาจเป็นตัวเลข หรือตัวอักษรที่จะส่งเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ และประมวลผลออกมาเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการ สารสนเทศที่มีประโยชน์ต้องมีคุณสมบัติ มีความสัมพันธ์กัน (Relevant) มีความทันสมัย (Timely) มีความถูกต้องแม่นยำ (Accurate) มีความกระชับรัดกุม (Concise) มีความสมบูรณ์ในตัวเอง (Complete) การจัดการเกี่ยวกับข้อมูลประกอบด้วย

⁷ วัชรภรณ์ สุริยาภวัฒน์, คอมพิวเตอร์เบื้องต้นและเทคนิคการเขียนโปรแกรม. (กรุงเทพฯ : หจก.ไทยเจริญการพิมพ์, 2543) หน้า156.

⁸ บุญสิริ สุวรรณเพ็ชร, คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ปฏิบัติการ , หน้า 138-140.

- การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)
- การตรวจสอบและลงรหัส (Checking and Coding)
- การบันทึกข้อมูลและตรวจสอบ (Key and Verify)
- การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Data Edit)
- การแก้ไข ปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องอยู่เสมอ (Updating)
- การจัดเรียงข้อมูล (Sorting)
- การเลือกข้อมูล (Selecting)
- การรวมข้อมูล (Merging)

5.) **ระเบียบและกระบวนการ (Procedure)** เป็นการกำหนดเกณฑ์ขั้นพื้นฐานให้กับบุคลากรในหน่วยงาน ได้ถือปฏิบัติร่วมกันเป็นมาตรฐานเดียวกัน ประกอบด้วย

5.1) **ระเบียบปฏิบัติ** เป็นเครื่องมือสำหรับกำกับให้ผู้ที่ปฏิบัติงานต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ สามารถทำงานร่วมกันได้โดยมีความขัดแย้งน้อยที่สุด ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ระเบียบในด้านสถานที่ติดตั้งคอมพิวเตอร์
- ระเบียบเกี่ยวกับการเข้าไปในห้องคอมพิวเตอร์
- ระเบียบด้านการจัดการติดตั้ง และการสำเนาซอฟต์แวร์
- ระเบียบด้านการดูแลซ่อมบำรุง
- ระเบียบด้านการบันทึก การใช้ การปรับปรุงข้อมูล
- ระเบียบด้านการส่งเอกสาร

5.2) **คู่มือ** คู่มือมีความสำคัญมากต่อการใช้งานคอมพิวเตอร์ เพราะคู่มือเป็นสิ่งที่ติดมากับคอมพิวเตอร์เพื่ออธิบายการใช้งานคอมพิวเตอร์ในลักษณะต่าง ๆ ตัวอย่างคู่มือได้แก่

- คู่มือฮาร์ดแวร์
- คู่มือซอฟต์แวร์

6.) **ระบบสื่อสารข้อมูล (Data Communication)** คือ ระบบสื่อสารข้อมูลและอุปกรณ์ที่ช่วยให้เราสามารถส่งข้อมูลจากเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์อีกเครื่องหนึ่งที่อยู่ห่างไกลออกไปได้ การสื่อสารในระบบคอมพิวเตอร์ จำแนกตามลักษณะการใช้งานได้ 4 ประเภท คือ

⁹ วิชาศกคค โศตราษา, เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้, หน้า 38-39

- 6.1) การจัดเก็บและการค้นหาสารสนเทศ โดยใช้การส่งและรับสารสนเทศผ่านสายโทรศัพท์
- 6.2) คอมพิวเตอร์กับคอมพิวเตอร์ ใช้ในกรณีที่ต้องการฐานข้อมูลหรือเพิ่มข้อมูลระหว่างศูนย์คอมพิวเตอร์หนึ่งไปยังอีกศูนย์คอมพิวเตอร์หนึ่งผ่านเครือข่ายโทรศัพท์
- 6.3) การรับและส่งผ่านสารสนเทศ โดยมีคอมพิวเตอร์ชนิดพิเศษทำหน้าที่เป็นสวิทช์รับและส่งสารสนเทศตามจุดหมายปลายทางที่กำหนด ทำให้สามารถบริการสารสนเทศจำนวนมากในเวลาจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6.4) การแบ่งเวลาเครื่อง วิธีนี้ใช้เป็นการสื่อสารข้อมูลระดับสูง มีความซับซ้อนด้านเทคนิควิธี โดยเฉพาะระบบควบคุมศักยภาพของระบบนี้ ได้แก่ ติดต่อสื่อสารสารสนเทศกับผู้ใช้ทางไกล ตอบรับทันทีที่ผู้ใช้ปลายทางร้องขอบริการ ใช้หลายคนได้ในเวลาเดียวกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมสารสนเทศทางการบัญชี

การควบคุมภายในสำหรับการบัญชีมีวัตถุประสงค์ เพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สินและข้อมูล และเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลทางบัญชีถูกต้องและเชื่อถือได้ กิจการที่ใช้คอมพิวเตอร์จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มีการควบคุมภายในเพื่อให้มั่นใจว่า ข้อมูลที่บันทึกมีความครบถ้วน และถูกต้อง การประมวลผลรายการค้ากระทำตามขั้นตอนไว้อย่างถูกต้อง การเข้าถึงชุดข้อมูลหรือเพิ่มข้อมูลกระทำได้เฉพาะผู้ได้รับอนุญาต รวมทั้งการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงโปรแกรมได้ผ่านการตรวจสอบและอนุมัติจากผู้มีอำนาจอนุมัติเรียบร้อยแล้ว การควบคุมภายในของกิจการที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บบันทึก ประมวลผลและจัดทำรายงาน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การควบคุมระบบ และการควบคุมเฉพาะระบบงาน

- 1.) การควบคุมระบบ¹⁰ คือ การควบคุมภายในของกิจการที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บบันทึก ประมวลผลและจัดทำรายงาน แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมแบ่งออกได้ 3 ส่วนคือ การควบคุมเชิงป้องกัน (Preventive Control) การควบคุมเชิงตรวจสอบ (Detective Control) และการควบคุมเชิงแก้ไข (Corrective Control)

¹⁰ วัชรินทร์ เศรษฐศักดิ์โก, ระบบสารสนเทศทางการบัญชี, หน้า 7-1.

- 1.1) การควบคุมเชิงป้องกัน เป็นการปฏิบัติงานล่วงหน้าเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดในการบันทึกรายการค้าหรือข้อมูลทางบัญชี เช่น ใบสำคัญทั่วไปที่กำหนดรูปแบบมาตรฐานเอาไว้ล่วงหน้า เป็นการควบคุมเชิงป้องกัน เพราะในแบบฟอร์มใบสำคัญทั่วไปจะมีคอลัมน์ให้บันทึกบัญชีทั้งทางด้านเดบิต และด้านเครดิตไปพร้อมกัน พนักงานจะไม่บันทึกบัญชีเพียงด้านเดียว และในการบันทึกบัญชีต้องมีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 คน คือ ผู้จัดทำ ผู้ตรวจสอบ ผู้อนุมัติลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นหลักฐานว่า การปฏิบัติงานดังกล่าวได้ผ่านการตรวจทานตามลำดับเรียบร้อยแล้ว
- 1.2) การควบคุมเชิงแก้ไข เป็นการปฏิบัติงานลำดับต่อจากการควบคุมเชิงป้องกัน เนื่องจากยังไม่มั่นใจว่าการควบคุมเชิงป้องกันนั้นมีประสิทธิภาพเต็มที่ จึงต้องมีการตรวจสอบซ้ำอีกครั้ง การควบคุมเชิงตรวจสอบจะมีขึ้นหลังจากที่ได้มีการผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องแล้ว ณ จุดนี้จะตรวจสอบโดยการนำตัวเลขยอดรวมด้านเดบิตของทุกบัญชีในงบทดลองมาเปรียบเทียบกับตัวเลขยอดรวมด้านเครดิตของทุกบัญชีในงบทดลอง
- 1.3) การควบคุมเชิงแก้ไข เป็นการปฏิบัติงานลำดับสุดท้ายเมื่อได้ปฏิบัติงานในขั้นการควบคุมเชิงแก้ไขแล้วได้ตรวจพบข้อผิดพลาด จึงนำข้อผิดพลาดดังกล่าวมาแก้ไขให้ถูกต้อง หากตรวจพบตัวเลขยอดรวมด้านเดบิตไม่เท่ากับตัวเลขยอดรวมด้านเครดิตในงบทดลองนั้น กิจการจะต้องนำข้อผิดพลาดนั้นมาบันทึกแก้ไขเพื่อปรับปรุงรายการให้ถูกต้อง
- 2.) การควบคุมเฉพาะระบบงาน¹¹ คือ กระบวนการปฏิบัติงานที่ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลมั่นใจว่า กิจการได้นำรายการค้าที่ผ่านการอนุมัติแล้วทุกรายการมาบันทึก ประมวลผล และจัดทำรายงานได้อย่างถูกต้องครบถ้วน กระบวนการควบคุมเฉพาะระบบงานนี้เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมการป้องกัน กิจกรรมการตรวจสอบ และกิจกรรมการแก้ไขข้อผิดพลาดและการละเมิดกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การควบคุมเฉพาะระบบงาน แบ่งได้ เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง การควบคุมการนำเข้า (Input Control) ส่วนที่สอง การควบคุมการประมวลผล (Process Control) และส่วนที่สาม การควบคุมผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผล (Output Control)

¹¹ รัชนี กัลยาวิณีย์, การวิเคราะห์และออกแบบระบบคอมพิวเตอร์สมัยใหม่. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2543) หน้า 10-4 – 10-5.

2.1) การควบคุมการนำเข้า¹² (Input Control) เป็นการควบคุมการนำเข้าเป็นการปฏิบัติงานเพื่อให้มั่นใจว่า ข้อมูลของรายการที่นำเข้ามีความครบถ้วนและถูกต้อง การควบคุมการนำเข้าแบ่งออกได้เป็น 4 ส่วนคือ การควบคุมการเตรียมการบันทึกข้อมูล การควบคุมการจัดกลุ่มข้อมูล การควบคุมการบันทึกข้อมูลให้อยู่ในสื่อที่เครื่องคอมพิวเตอร์อ่านได้ และการควบคุมการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

โปรแกรมที่ใช้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่นำเข้าสู่ระบบการประมวลผลรายการค่านั้น มักเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบความถูกต้องของเลขที่หรือรหัส การตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนหน่วยหรือจำนวนเงินว่าอยู่ภายในช่วงที่กำหนดหรือไม่ การตรวจสอบว่ามีกรบันทึกตัวอักษรเข้าไปในฟิลด์ที่กำหนดเฉพาะตัวเลขหรือมีการบันทึกตัวเลขเข้าไปในฟิลด์ที่กำหนดเฉพาะตัวอักษรหรือไม่ รวมทั้งการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่นำเข้ากับข้อมูลส่วนอื่นที่เป็นองค์ประกอบ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลนำเข้าด้วยโปรแกรมตรวจสอบ ประกอบด้วย

- Validity Check เป็นการตรวจสอบข้อมูลนำเข้าที่เป็นเลขที่หรือรหัส ว่าตรงกับเลขที่หรือรหัสที่ถูกต้องซึ่งเคยบันทึกเก็บเอาไว้ในคอมพิวเตอร์หรือไม่ เช่น การตรวจสอบความถูกต้องของรหัสลูกค้า รหัสสินค้า รหัสรายการค้า และรหัสบัญชี เป็นต้น
- Field Check เป็นการตรวจสอบเพื่อดูว่าลักษณะของข้อมูลที่นำเข้ามาบันทึกนั้นอยู่ในรูปแบบที่ถูกต้องตรงตามที่กำหนดเอาไว้หรือไม่ เช่น ในกรณีที่รูปแบบของฟิลด์ที่กำหนดให้ต้องบันทึกเฉพาะตัวเลข แต่ถ้าโปรแกรมการตรวจสอบพบว่าฟิลด์ที่นำเข้ามาบันทึกนั้นมีอักษรอยู่ด้วย ระบบการตรวจสอบจะเตือนให้ทราบว่ามีการนำเข้าผิดพลาด เช่น การตรวจสอบรหัสลูกค้า การตรวจสอบปริมาณสินค้าที่ขาย หรือ การตรวจสอบราคาขายต่อหน่วย เป็นต้น
- Self Checking Digit เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของตัวเลขที่นำเข้าเพื่อป้องกันการบันทึกตัวเลขผิด โดยให้โปรแกรมตรวจสอบคำนวณตัวเลขขึ้นใหม่ เพื่อเปรียบเทียบกับตัวเลขของข้อมูลที่นำเข้า ถ้าพบว่ามีค่าแตกต่างระหว่างตัวเลขที่นำเข้ากับตัวเลขที่โปรแกรมตรวจสอบคำนวณใหม่ ระบบ

¹² สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย เอกสารการอบรม โครงการศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพการสอบบัญชี, การใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำและตรวจสอบบัญชี. (กรุงเทพฯ, 2540) หน้า 150.

การตรวจสอบจะปฏิเสธการนำเข้าข้อมูลนั้น เช่น การตรวจสอบตัวเลขรหัสผู้ใช้ของบัตรเครดิต หรือบัตรเดบิต เป็นต้น

- Limit Check เป็นการตรวจสอบจำนวนหน่วยและจำนวนเงินของข้อมูลที่นำเข้าว่ามีมากเกินไปข้อจำกัดของจำนวนหน่วยหรือจำนวนเงินที่กำหนดเอาไว้ล่วงหน้าหรือไม่ เช่น จำนวนวงเงินอนุมัติสินเชื่อของผู้จัดการ จำนวนหน่วยที่ตั้งซื้อ และจำนวนของรายการค้า เป็นต้น
- Range Check เป็นการตรวจสอบ ตัวเลขของข้อมูลนำเข้าว่าอยู่ภายใต้ช่วงของตัวเลขที่กำหนดเอาไว้ล่วงหน้าหรือไม่ เช่น ตัวเลขราคาขายต่อหน่วย หรือตัวเลขราคาซื้อต่อหน่วย เป็นต้น
- Sign Check เป็นการตรวจสอบเครื่องหมายที่ปรากฏในยอดคงเหลือของแต่ละฟิลด์ว่ามีเครื่องหมายเป็นบวก หรือลบ ถ้าพบว่ายอดคงเหลือของฟิลด์ที่ตรวจสอบมีเครื่องหมายลบ เครื่องคอมพิวเตอร์ก็จะไม่ยอมรับรายการค้ารายการนั้น เช่น หลังจากที่ได้มีการจ่ายชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แล้ว ชุดคำสั่งงานจะผ่านรายการไปลดยอดคงเหลือในบัญชีเจ้าหนี้ ถ้าโปรแกรมการตรวจสอบพบว่ายอดคงเหลือในบัญชีเจ้าหนี้ มีเครื่องหมายลบ เครื่องคอมพิวเตอร์จะหยุดทำงาน เป็นต้น
- Zero Balance Check เป็นการตรวจสอบตัวเลขยอดรวมด้านเดบิตของข้อมูลนำเข้าว่ามีจำนวนเท่ากับยอดรวมด้านเครดิตของข้อมูลนำเข้าหรือไม่ ถ้านำยอดรวมด้านเดบิตมาหักออกจากยอดรวมด้านเครดิตแล้วให้ผลลัพธ์เป็นศูนย์ แสดงว่าได้นำตัวเลขเข้าบันทึกครบถ้วน เช่น การนำยอดรวมเงินสดที่ได้รับจากการชำระหนี้ค่าสินค้ามาเปรียบเทียบกับยอดรวมรายการรับชำระหนี้ในบัญชีลูกหนี้วงนั้น ถ้าผลต่างเป็นศูนย์ แสดงว่าได้นำตัวเลขเข้าบันทึกครบถ้วน เป็นต้น
- Echo Check เป็นการตรวจสอบการนำเข้าในระบบเชื่อมต่อตรง โดยโปรแกรมการตรวจสอบจะส่งผ่านข้อมูลย้อนกลับ ไปยังเครื่องเทอร์มินอลที่นำเข้าข้อมูล เพื่อให้ตรวจสอบว่ารายการที่นำเข้าถูกต้องหรือไม่ เช่น เครื่องเทอร์มินอลได้นำเข้าข้อมูลเป็นรหัสบัญชี โปรแกรมการตรวจสอบจะรับรหัสบัญชีมาแปลงเป็นชื่อบัญชี แล้วส่งข้อมูลย้อนกลับมาแสดงยังจอภาพของเครื่องเทอร์มินอลที่อยู่นำเข้าข้อมูลอีกครั้ง เพื่อให้พนักงานของเครื่องเทอร์มินอลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลซ้ำทางจอภาพ

- Completeness Check เป็นการตรวจสอบการนำเข้าในระบบเชื่อมตรง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ต้องการทั้งหมดได้นำเข้าและส่งผ่านอย่างครบถ้วน เช่น การนำเข้าข้อมูลเกี่ยวกับรายการขายสินค้า ถ้าผู้นำเข้าข้อมูลไม่ได้นำเข้าข้อมูลจำนวนสินค้าที่ขาย โปรแกรมการตรวจสอบจะตรวจสอบและส่งผ่านข้อมูลกลับไปให้นำเข้าข้อมูลจำนวนสินค้าที่ขายอีกครั้ง ขณะเดียวกันระบบการรับข้อมูลจะหยุดทำงานจนกว่าจะมีการนำเข้าและส่งผ่านข้อมูลจำนวนสินค้าที่ขายครบถ้วน สมบูรณ์แล้ว เป็นต้น

2.2) การควบคุมการประมวลผล¹³ (Process Control) เป็นการปฏิบัติงานเพื่อให้มั่นใจว่า กระบวนการประมวลผลได้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้แบ่งได้ เป็น 4 ส่วน ได้แก่ การควบคุมโดยการตรวจสอบเชิงตรรกะของกระบวนการปฏิบัติงาน (Processing Logic Checks) การควบคุมการปฏิบัติงานในแต่ละช่วงของการประมวลผล (Run-to-Run Controls) การควบคุมการเปลี่ยนแปลงในเพิ่มข้อมูลและใน โปรแกรม (File and Program Changes) และการควบคุมด้วยวิธีเชื่อมโยงกับหลักฐานการตรวจสอบ (Audit Trail Linkages)

การตรวจสอบความถูกต้องของการประมวลผลโดยโปรแกรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย

- Relationship Check เป็นการตรวจสอบการประมวลผลว่าสอดคล้องตามหลักตรรกะที่กำหนดเอาไว้ล่วงหน้าหรือไม่ เช่น ยอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภทลูกหนี้หลังจากที่ได้มีการผ่านรายการแล้วควรปรากฏเป็นยอดเดบิต แต่ถ้าตรวจพบเป็นยอดเครดิต แสดงว่ามีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นในกระบวนการประมวลผล โดยในกรณีนี้เครื่องคอมพิวเตอร์จะแจ้งความผิดปกติให้ทราบ
- Sequence Check เป็นการตรวจสอบการเรียงลำดับในเพิ่มข้อมูลรายการค้า เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีรายการใดสูญหายหรือซ้ำซ้อน โดยโปรแกรมการตรวจสอบจะตรวจสอบความถูกต้องของการเรียงลำดับข้อมูลก่อนการประมวลผล เช่น การเรียงลำดับตามเลขที่ของใบสั่งซื้อหรือการเรียงลำดับตามเลขที่ของใบแจ้งหนี้ เป็นต้น

¹³ W. Wilkinson Joseph. Accounting Information Systems. (New York : John Wiley & Sons Inc., 2000), p.403-405

- Batch Control/Total Check เป็นการตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่นำมาปรับปรุงรายการ เป็นข้อมูลที่ต้องครบถ้วน โดยการเปรียบเทียบยอดรวมที่คำนวณเอาไว้ล่วงหน้ากับยอดรวมที่ได้จากการประมวลผล
- Internal Label Check เป็นการตรวจสอบโดยกำหนดให้โปรแกรมการตรวจสอบอ่านป้ายชื่อประจำเพิ่มข้อมูล เพื่อให้แน่ใจว่า เพิ่มข้อมูลที่จะทำการผ่านรายการหรือปรับปรุงรายการเป็นเพิ่มข้อมูลที่ต้อง
- Redundancy Matching Check เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของฟิลด์ในรายการค้า เช่น รหัสบัญชี รหัสลูกค้า รหัสสินค้า ว่าตรงกับฟิลด์เดียวกันกับในเพิ่มข้อมูลที่ต้องผ่านรายการ หรือปรับปรุงรายการหรือไม่
- Posting Check เป็นการตรวจสอบยอดคงเหลือหลังจากการผ่านรายการแล้ว โดยนำเอายอดคงเหลือหลังจากการผ่านรายการแล้ว มาเปรียบเทียบกับยอดคงเหลือก่อนการผ่านรายการเพื่อตรวจสอบหาผลต่างว่ามีจำนวนเท่ากับผลรวมของรายการค้าที่นำผ่านรายการหรือไม่

2.3) การควบคุมผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผล¹⁴ (Output Control) เป็นการปฏิบัติงานเพื่อให้มั่นใจว่า สารสนเทศที่เป็นผลลัพธ์จากการประมวลผลมีความถูกต้องครบถ้วน มีคุณภาพ และนำเสนอได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้ทั้งภายในและภายนอกกิจการ สารสนเทศที่เป็นผลลัพธ์ของการประมวลผลนั้นสามารถจัดพิมพ์ออกมาทางแผ่นกระดาษ และจัดพิมพ์ผ่านทางจอภาพเมื่อต้องการ การควบคุมผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ การควบคุมด้วยวิธีการตรวจสอบผลลัพธ์ (Reviews of Processing Results) และการควบคุมด้วยวิธีการตรวจสอบการจัดส่งรายงาน (Controlled Distribution of Outputs)

ตัวอย่างของการตรวจสอบความถูกต้องของผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลด้วยโปรแกรมการตรวจสอบ มีดังนี้

- Record Count เป็นการตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจว่าผลลัพธ์จากการประมวลผลที่จัดพิมพ์ลงบนเอกสาร รายงาน หรือเพิ่มข้อมูลมีความถูกต้อง เช่น การ

¹⁴ กวี วงศ์พูน, “การตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์สิ่งที่นักบัญชีต้องติดตาม”, นักบริหาร 17 (ก.ค.- ก.ย. 2540): 65-70.

ตรวจสอบจำนวนไบต์ที่ส่งให้แก่ลูกค้าว่ามีจำนวนเท่ากับจำนวนเรคอร์ดที่บันทึกอยู่ในแฟ้มข้อมูลไบต์หรือไม่ เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี

1.) ลักษณะของกิจการ

ในการพิจารณาเลือกโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่จะนำมาใช้ กิจการควรคำนึงถึงว่าโปรแกรมที่จะนำมาใช้นั้นเหมาะสมกับการประเภทใด มีขีดความสามารถในการใช้งานได้ครบถ้วนตามที่ต้องการหรือไม่ เนื่องจากธุรกิจแต่ละประเภทย่อมมีรายการค้าและความต้องการใช้ข้อมูลที่แตกต่างกัน และโปรแกรมสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นมาก็ไม่สามารถจะสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ทุกประเภท กิจการควรพิจารณาว่าโปรแกรมสำเร็จรูปนั้น ๆ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในกิจการนั้นมากน้อยเพียงใด

2.) ลักษณะการทำงานของโปรแกรม¹⁵

ลักษณะการทำงานของโปรแกรมขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1) *ตัวช่วย (Utilities)* คือตัวกำหนดฮาร์ดแวร์ ที่สามารถนำมาใช้งานกับโปรแกรมนั้น เช่น เครื่องพิมพ์ (Printer) จอภาพ (Monitor) เป็นต้น การเลือกโปรแกรมสำเร็จรูปที่จะใช้ควรกระทำก่อนการเลือกฮาร์ดแวร์ นอกจากนี้ Utilities ยังเป็นตัวที่ช่วยเกี่ยวกับการจัดการด้านแฟ้มข้อมูล เช่น การสำรองไฟล์ (Backup) การนำกลับคืน (Restore) เป็นต้น

2.2) *ตัวเลือก (User Options)* โปรแกรมที่มีตัวเลือกเกี่ยวกับการทำงานในขั้นตอนต่าง ๆ ให้ผู้ใช้สามารถเลือกได้มากมักมีความยืดหยุ่นในการใช้งานสูง ตัวเลือกต่าง ๆ โดยปกติมักให้ผู้ใช้เลือกกำหนดในขั้นตอนการติดตั้งโปรแกรม หรืออาจปรากฏอยู่บนเมนูหลักของโปรแกรม

2.3) *การกำหนดรหัสผ่าน (Passwords)* โปรแกรมสำเร็จรูปแต่ละตัวจะมีระบบการให้รหัสผ่านแตกต่างกันหลายระดับ ซึ่งกิจการควรพิจารณาตามความต้องการ

¹⁵ สุภาพร เจริญธรรม, "คอมพิวเตอร์กับงานบัญชีแนวทางการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูป", จุฬาลงกรณ์วารสาร. 8 (ต.ค.-ธ.ค. 2538) : 57-60.

- เข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้ในระดับต่าง ๆ โดยปกติโปรแกรมสำเร็จรูปส่วนใหญ่จะ
ให้ผู้ใช้กำหนดรหัสผ่าน ในขั้นตอนการติดตั้งโปรแกรม
- 2.4) การเพิ่มและเปลี่ยนแปลงข้อมูลในแฟ้มข้อมูลหลัก โปรแกรมสำเร็จรูปส่วนใหญ่
ใหญ่มักให้ผู้ใช้สร้างข้อมูลในแฟ้มข้อมูลหลักโดยสร้างรหัสไฟล์ (Code Files)
เพื่อใช้ร่วมกับข้อมูลในแฟ้มหลักซึ่งแต่ละโปรแกรมจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการ
สร้างรหัสไฟล์ต่างกัน
- 2.5) การใส่รายการค้าและการตรวจทานรายการค้า โปรแกรมแต่ละชนิดแตกต่างกัน
กันในความยากง่ายในการบันทึกข้อมูล แก้ไขข้อมูลที่บันทึกผิดพลาด และ
การควบคุมโดยการตรวจทานความถูกต้องก่อนนำไปประมวลผล กิจการควร
พิจารณาถึงความสามารถต่าง ๆ ของโปรแกรมในการอำนวยความสะดวกเพื่อ
ช่วยเหลือผู้ใช้ในเรื่องต่าง ๆ
- 2.6) การผ่านบัญชี (Posting) ขั้นตอนการผ่านบัญชีจะสามารถทำได้ง่ายและ
สะดวกขึ้น หากโปรแกรมนั้นมีการเชื่อมต่อบริบบ่อยต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทำให้
สามารถผ่านบัญชีไปยังบัญชีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้โดยอัตโนมัติเป็น
การเพิ่มประสิทธิภาพและลดขั้นตอนการทำงานและประหยัดเวลา
- 2.7) การปิดบัญชีเมื่อสิ้นงวด โปรแกรมสำเร็จรูปแต่ละชนิดแตกต่างกันในความยืด
หยุ่นในเรื่องงวดบัญชีและการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลในงวดบัญชีที่ปิดไปแล้ว
- 2.8) การพิมพ์แบบฟอร์ม ความยืดหยุ่นในเรื่องการพิมพ์รายงานเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่
ควรพิจารณา โปรแกรมสำเร็จรูปส่วนใหญ่จะยอมให้ผู้ใช้เลือกพิมพ์
แบบฟอร์มหรือเอกสารต่าง ๆ บนจอภาพ บนแผ่นดิสก์ หรือบนเครื่องพิมพ์
เพื่อความสะดวกในการใช้งาน
- 2.9) การพิมพ์รายงาน ข้อจำกัดในการออกแบบและสร้างรายงานต่าง ๆ รวมทั้งการ
พิมพ์รายงาน จะแตกต่างกันไปสำหรับโปรแกรมสำเร็จรูปแต่ละชนิด ผู้ใช้ควร
คำนึงถึงรูปแบบของรายงานที่ต้องการ ในการพิจารณาข้อจำกัดในการพิมพ์
รายงานของโปรแกรมนั้น ๆ
- 2.10) การถ่ายโอนข้อมูล (Transferring Information) ความสามารถในการถ่าย
โอนข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ การ
ถ่ายโอนเพื่อการใช้งานร่วมกันระหว่างระบบย่อย ระบบเครือข่าย และ การ
ถ่ายโอนข้อมูลกับโปรแกรมอื่น ๆ

- 3.) **ขีดความสามารถของโปรแกรม (Capacities)**¹⁶ ขีดความสามารถของโปรแกรมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้
- 3.1) **ข้อจำกัดด้านจำนวนของ เครื่องลูก (Work stations)** ในกรณีที่กิจการต้องการใช้โปรแกรมบัญชีบนระบบเครือข่าย (Networking) กิจการควรพิจารณาถึงจำนวนของเครื่องลูก ที่โปรแกรมนั้นสามารถใช้งานได้
 - 3.2) **ข้อจำกัดเกี่ยวกับหน่วยความจำสำรอง (RAM)** สำหรับแต่ละโปรแกรมจะแตกต่างกันการเลือกใช้โปรแกรมที่มีความต้องการในการใช้หน่วยความจำสำรอง เกินกว่าขีดความสามารถของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่กิจการมีอยู่ อาจมีผลทำให้ต้องมีการลงทุนเพิ่มด้านฮาร์ดแวร์
 - 3.3) **ข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนเนื้อที่ในการเก็บข้อมูล (Storage Space)** ความต้องการเนื้อที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะขึ้นอยู่กับปริมาณรายการค้าและโปรแกรมที่ใช้
 - 3.4) **ข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนของระเบียบ (Records)** โปรแกรมบางตัวอาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนของรายงานและระเบียบ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโปรแกรมที่มีราคาค่อนข้างต่ำ
 - 3.5) **ข้อจำกัดเกี่ยวกับขนาดของฟิลด์ (Field)** ผู้ใช้ควรพิจารณาข้อจำกัดเกี่ยวกับขนาดของฟิลด์ว่าเพียงพอต่อความต้องการที่จะใช้หรือไม่ เช่น จำนวนหลักสูงสุดของฟิลด์จำนวนเงิน เป็นต้น
 - 3.6) **ข้อจำกัดต่าง ๆ ของโปรแกรม** ผู้ใช้อาจพิจารณาถึงข้อจำกัดอื่น ๆ ของโปรแกรมนั้น ๆ เช่น ข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลที่สามารถบันทึกได้ในฟิลด์เกี่ยวกับการกำหนดงวดบัญชี เป็นต้น
- 4.) **ต้นทุนในการจัดหา ใช้งานและบำรุงรักษา** ต้นทุนที่ควรคำนึงถึงในการจัดหาได้แก่
- 2.1) **ต้นทุนเกี่ยวกับ โปรแกรม** สิ่งที่ควรพิจารณาได้แก่
 - ต้นทุนทั้งหมดในการจัดหาระบบย่อยต่าง ๆ ที่ต้องซื้อ เพื่อให้สามารถทำงานได้เทียบเท่ากันสำหรับโปรแกรมที่นำมาพิจารณา
 - ต้นทุนในการดัดแปลง หรือเพิ่มเติม
 - ต้นทุนของโปรแกรมเครือข่ายในกรณีที่ใช้ระบบเครือข่าย
 - ต้นทุนในการฝึกอบรมผู้ใช้หรือขอรับคำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้งาน

¹⁶ พลพฐ ปิยวรรณ, “โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี วิธีเลือกให้เหมาะกับประเภทธุรกิจ”, จุฬาลงกรณ์วารสาร. 6 (ม.ค.-มี.ค. 2537) : 48-56.

2.2) **ต้นทุนเกี่ยวกับฮาร์ดแวร์** ปัจจัยในการเลือกฮาร์ดแวร์ขึ้นอยู่กับ

- ข้อกำหนดของโปรแกรม
- ปริมาณงาน
- จำนวนผู้ใช้งาน

5.) **คู่มือการใช้งานและการให้บริการหลังการขาย** ปัจจัยสำคัญที่ควรพิจารณาในการตัดสินใจเลือกโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับใช้ในงานบัญชี ได้แก่ รายละเอียดของคู่มือการใช้งาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้และชื่อเสียงของผู้ขายเกี่ยวกับการให้บริการหลังการขาย

4. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของรายงานทางบัญชีที่ดี

รายงานสารสนเทศทางบัญชีเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลของระบบสารสนเทศทางบัญชี มีประโยชน์แก่ผู้ใช้ 3 ประการ ประการแรกเพื่อให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานประจำวันแก่ผู้บริหารระดับล่าง และพนักงาน เพื่อใช้ในการประสานงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน ประการที่สองเพื่อให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ วางแผน และควบคุมการดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวแก่ผู้บริหารระดับกลางและผู้บริหารระดับสูงเพื่อใช้ในการตัดสินใจทางการเงิน การตลาด การผลิตหรือทรัพยากรบุคคล ประการที่สามเพื่อให้ข้อมูลขั้นพื้นฐานตามกฎหมายกำหนดแก่ผู้ใช้ภายนอก

ลักษณะของข้อมูลเชิงคุณภาพ¹⁷ คือ คุณสมบัติที่ทำให้รายงานสารสนเทศที่ทำให้ข้อมูลในงบการเงินมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน ลักษณะของรายงานที่ดี¹⁸ ได้แก่

- 1.) **ความเข้าใจได้** คือ รายงานในงบการเงินต้องมีเนื้อหาตรงกับความต้องการของผู้ใช้ เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเข้าใจงบการเงินได้
- 2.) **ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ** คือ รายงานที่มีประโยชน์ต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ มีนัยสำคัญ มีเนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ เพื่อที่ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต
- 3.) **ความเชื่อถือได้** คือ รายงานที่เป็นประโยชน์ต้องมีความถูกต้องครบถ้วน เป็นกลาง และเชื่อถือได้ เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ได้แสดงนั้นมีความถูกต้อง

¹⁷ อรรถพล คริตานนท์, “ระบบสารสนเทศทางการบัญชี”, ไมโครคอมพิวเตอร์, 3 (ก.ย.39) : 189-194.

¹⁸ สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, “แม่บทการบัญชี”, มาตรฐานการบัญชี, (ก.พ. 2542) : 10-15.

- 4.) ความทันต่อเวลา คือ รายงานที่นำมาแสดงต้องมีความทันต่อเวลา เพื่อที่นำมาใช้ในการตัดสินใจสำหรับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ทันเวลา
- 5.) การเปรียบเทียบกันได้ คือ รายงานที่แสดงต้องสามารถเปรียบเทียบกันได้ในรอบระยะเวลาที่ต่างกัน เพื่อคาดคะเนถึงแนวโน้มถึงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การใช้โปรแกรม QuickBooks ในงานบัญชีเงินกองทุนของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่¹⁹ ว่าการนำโปรแกรม QuickBooks มาประยุกต์ใช้ในการบันทึกบัญชีเงินกองทุนชาวาคา เริ่มตั้งแต่การตั้งกองทุน การประกาศทุน มีการตั้งเงินทุนค้างจ่าย การจ่ายเงินด้วยเช็ค การรับเงิน การรับดอกเบี้ยที่ต้องโอนสมทบเป็นเงินทุน และการรายงานผลทางการเงิน โปรแกรม QuickBooks สามารถจัดทำได้โดยอัตโนมัติ จากการประยุกต์ใช้โปรแกรม QuickBooks บางส่วนกับงานบัญชีเงินกองทุนชาวาคา พอสรุปได้ว่า โปรแกรม QuickBooks สามารถจัดทำบัญชีได้อย่างรวดเร็วเหมาะสม ข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วน ประหยัดเวลา ช่วยลดขั้นตอนการทำงานและสามารถตรวจสอบได้

¹⁹ ฟ้ามุ่ย สุกันศีล, “การประยุกต์ใช้โปรแกรม QuickBooks ในงานบัญชีเงินกองทุนคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2544, หน้า 76.